

KOFFIECONCERT MUZIEKCENTRUM FRITS PHILIPS 22 SEPTEMBER 1996

Mozart, *Fluitkwartet KV 285a in G*

Andante

Tempo di Menuetto

Mozart, *Fluitkwartet KV 298 in A*

[Thema en variaties (Andante)]

[Menuetto]

Rondieaux (Allegretto grazioso, *mà non troppo presto, però non troppo adagio. Così-così - con molto garbo, ed Espressione*)

Mozart, *Fluitkwartet KV 285 in D*

Allegro

Adagio

Rondeau

MANNHEIM

In de winter van 1777/1778 verbleef Mozart in Mannheim. De 21-jarige genie was in die periode op zoek naar een nieuwe baan. Het beviel hem niet in Salzburg, waar hij bij de aartsbisschop in dienst was: musici werden onder het laagste personeel geschaard en de muzikale smaak in Salzburg stond hem tegen (Mozart vond het 'grove, lompe, liederlijke hofmuziek'). Om te proberen ergens anders een betere betrekking te vinden had hij enkele maanden verlof gekregen. En zo vertrok hij eind september 1777 met een tas vol aanbevelingsbrieven van zijn vader uit Salzburg. Zijn moeder reisde met hem mee. De reis ging via München, Augsburg en Hohenaltheim naar Mannheim, met als einddoel Parijs.

In Mannheim werd de winter doorgebracht. Niet onplezierig: Mannheim was in die dagen een belangrijk muzikaal centrum, met aan het hof een goed orkest. Mozart had er een paar leerlingen, gaf concerten en kreeg enkele compositieopdrachten. Een van zijn opdrachtgevers was de welgestelde Hollander Ferdinand De Jean (De Jong?), een chirurg bij de Oost-Indische Compagnie. Van hem kreeg Mozart de opdracht drie eenvoudige en korte fluitconcerten te schrijven en een paar fluitkwartetten. Hij zou hiervoor 200 Gulden krijgen. In een brief van 18 december schreef Mozart: 'Een kwartet voor de Indiaanse Hollander, voor de ware mensenvriend is ook bijna klaar'. Mozart sprak hier waarschijnlijk over het fluitkwartet KV 285, want het manuscript is gedateerd 'Mannheim, 25 dec 1777'. Het fluitkwartet KV 285a schreef Mozart waarschijnlijk ook in opdracht van De Jean. De rest van de compositie-opdracht liet Mozart echter

sloffen; hij had wel andere zaken aan zijn hoofd: hij had zojuist de zangeres Aloysia Weber ontmoet en was tot ver over zijn oren verliefd (toen later bleek dat hij haar niet kon krijgen, trouwde hij met haar zus Constanze).

WENEN

Lang heeft men gedacht dat het fluitkwartet KV 298 geschreven werd in 1778 in Parijs, niet lang na de kwartetten KV 285 en KV 285a. Inmiddels weet men beter: het kwartet stamt uit Mozarts Weense periode. In die tijd was Mozart goed bevriend met baron Gottfried von Jacquin. Zij brachten vele avonden musicerend met elkaar door, waarbij ook andere vrienden werden uitgenodigd. Waarschijnlijk schreef Mozart het fluitkwartet KV 298 als *Hausmusik* voor een van die muzikale soirées. De thematische ideeën in alle delen van dit kwartet zijn bewerkingen van muziek van tijdgenoten. Zo is het thema van het laatste deel gebaseerd op een aria uit Paisiello's opera *Le gare generose*. Aangezien deze opera op 1 september 1786 in Wenen in première ging, en het bekend is dat Mozart hem in januari 1787 in Praag heeft gehoord, is de datering van het kwartet redelijkerwijs vast te stellen tussen eind 1786 en begin 1787. Dat deze muziekavonden een vrolijke boel geweest moeten zijn, bewijst ook de *ridicule* tempoaanduiding bij de het laatste deel: *Rondieaux. Allegretto grazioso, mà non troppo presto, però non troppo adagio. Così-così - con molto garbo, ed Espressione*. Dat betekent zoveel als: 'Schertsrondo. Sierlijke beweeglijkheid, maar niet te snel, echter niet te langzaam. Zo, zo - met veel bevalligheid, en expressie'.